

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 17.11.2000
KOM(2000) 727 endelig

**KOMMISSIONENS MEDDELELSE
TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG
OG REGIONSUDVALGET**

**Evaluering af anden fase (brobygningsfasen) af TIDE
(Teknologiinitiativet for handicappede og ældre)**

**KOMMISSIONENS MEDDELELSE
TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG
OG REGIONSUDVALGET**

EVALUERING AF ANDEN FASE (BROBYGNINGSFASEN) AF TIDE
(TEKNOLOGIINITIATIVET FOR HANDICAPPEDE OG ÆLDRE)

(UDKAST)

A. Baggrunden

Brobygningsfasen i Teknologiiinitiativet for handicappede og ældre (TIDE) (i det følgende benævnt TIDE-brobygningsfasen), som er iværksat ved Rådets beslutning 93/512/EØF af 21. september 1993¹, er et fællesskabsinitiativ til fremme og udnyttelse af teknologi, med det formål at "fremme etableringen af et indre marked for rehabiliteringsteknologi i Europa for at lette handicappedes og ældres integrering i samfunds- og erhvervslivet". Kommissionen udvalgte 55 projekter med henblik på finansiering i november 1993 og i april 1994 efter en indkaldelse af forslag, som blev offentliggjort i EFT den 21. april 1993². Efter afslutningen af de pågældende projekter har initiativet været underkastet en evaluering i 1999-2000.

Som fastsat i artikel 4, stk. 1, i Rådets beslutning er initiativet blevet evalueret af en gruppe uafhængige eksperter, som alle er specialister inden for teknologi til handicappede og ældre.

Evalueringspanelet består af syv uafhængige eksperter, som blev valgt på grundlag af et udbud. De har forskellig national baggrund og repræsenterer et bredt udsnit af ekspertviden fra industri-, universitets- og forskningskredse og fra brugerorganisationer. Evalueringspanelet arbejdede mellem oktober 1999 og januar 2000 og benyttede især følgende informationskilder:

- de 55 projektdossierer fra TIDE-brobygningsfasen
- spørgeskemabesvarelser fra 28 TIDE-projektcoordinatorer.

Hvert enkelt af de 55 projektdossierer er blevet vurderet af mindst tre af de uafhængige eksperter, alt efter fagområde. Spørgeskemabesvarelserne fra projektcoordinatorerne blev indsamlet i løbet af oktober-november 1999. Spørgeskemaet var navnlig fokuseret på projektresultaterne. Der indkom besvarelser fra 50% af projektcoordinatorerne. Endvidere blev panelet orienteret om TIDE-brobygningsfasen af medarbejdere ved Kommissionen, som havde været aktivt involveret i initiativet.

¹ EFT L 240 af 25.9.1993, s. 42.

² EFT C 111 af 21.4.1993, s. 11.

B. Evaluering af initiativets output og resultater

De 55 teknologifremme- og teknologianvendelsesprojekter vedrørte seks applikationsområder:

1. Adgang til teknologi og dertil knyttede tjenester
2. Livet i hjemmet og telepleje
3. Mobilitet og transport
4. Kontrol og betjening
5. Revalidering og styrkelse af funktionerne
6. Bruger- og markedsorienterede spørgsmål.

Resultaterne fra hvert enkelt af projekterne (rapporter, prototypesystemer, teknisk demonstrationsopstilling, produkter og tjenester, informationsmateriale og formidlingsaktiviteter) er blevet registreret og analyseret. Desuden omfatter evalueringen supplerende oplysninger om horisontale aktiviteter (netsamarbejde, standardiseringsaktiviteter og workshops) og udbredelsen af resultaterne.

Der er endvidere lagt vægt på de fem principper, som ifølge Rådets beslutning skulle være ledende for projektarbejdet:

1. Det brugerorienterede princip
2. Det markedsorienterede princip
3. Princippet om innovation og teknologitilpasning
4. Princippet om tværfagligt koncept
5. Princippet om teknologisk verificering.

Da evalueringspanelet undersøgte resultaterne, konstaterede det, at der var store variationer i projekternes output, ligesom der var forskel på, i hvilket omfang projekterne stemte overens med de fem principper. Der var også forskel på de resultater, der var opnået på de seks områder med hensyn til teknologiens udnyttelse og dens indtrængen på markedet.

Mange af konsortierne har taget deres ansvar for udbredelsen af resultaterne alvorligt, idet de har fortsat med at kommunikere med pressen og medierne efter afslutningen af projekterne. Det arbejde, der blev udført i forbindelse med initiativet, har også affødt en stor produktion af tekniske og videnskabelige publikationer, vurderet af fagfolk.

C. Evalueringspanelets vigtigste konklusioner og anbefalinger

a) De generelle virkninger af TIDE-brobygningsfasen

Evalueringspanelet konkluderer, at TIDE-brobygningsfasen - en koordineret aktion med deltagelse af mange forskellige organisationer, fagfolk og brugere fra hele EU - var en succes, og at det, skønt dette ikke var det primære mål, i høj grad har fremmet det prænormative og prækonkurrencemæssige forsknings- og udviklingsarbejde med produkter og tjenester, som sigter mod at hjælpe handicappede og ældre i Europa.

Med hensyn til den positive indvirkning på den socioøkonomiske integration, består TIDE-brobygningsfasen største virkning måske i, at det udvider almindelige menneskers opfattelse af, hvad handicappede og ældre er i stand til, når de har adgang til ny teknologi. Anvendelsen af hjælpemidler til forbedring af kommunikationen, orienteringsevnen og mobiliteten for personer med sensoriske, motoriske og/eller kognitive handicaps har vist, i hvor høj grad de nye teknologier kan sætte mennesker i stand til at deltage i samfundslivet. Initiativet har understreget, hvor vigtigt det fortsat er at styre social- og forskningspolitikken ud fra denne synsvinkel for at fremme de handicappedes og de ældres deltagelse i samfundslivet.

TIDE-brobygningsfasen har bidraget til udviklingen af et indre marked for revalideringsteknologi i Europa. Det har også gjort det nemmere for handicappede og ældre at blive integreret i samfundet. De horisontale aktiviteter har endvidere bidraget til forståelsen for og udviklingen af markedets underliggende infrastruktur. Projekterne vedrørende standardisering har, på visse undtagelser nær, generelt givet mindre gode resultater.

Panelets generelle opfattelse er, at målsætningerne med initiativet er blevet forfulgt på en omkostningseffektiv måde, idet projekterne og de dermed forbundne aktiviteter har givet et tilfredsstillende antal resultater. I kraft af dette initiativ har en lang række aktører fra mange forskellige sektorer medvirket til at opfylde de generelle mål med aktionen. Videngrundlaget er blevet styrket, og der er frembragt en række betydningsfulde nye produkter og tjenester.

b) Anbefalinger fra det uafhængige evalueringspanel

Ekspertene har fremsat 3 generelle og 13 specifikke anbefalinger i deres evalueringsrapport for TIDE-brobygningsfasen.

Panelets **tre generelle anbefalinger** er følgende:

- *Den Europæiske Union bør fortsat støtte en bred vifte af integrerede foranstaltninger til fordel for ældre og handicappede for at fremme udviklingen og udbredelsen af rehabiliteringsteknologiprojekter og -tjenester til forskellige typer brugere.*
- *Som en integrerende del af dette bør der iværksættes ambitiøse og ressourcestærke FTU-aktiviteter til gavn for ældre og handicappede både inden for informationssamfundsteknologien og på andre forskningsområder.*
- *Disse FTU-aktiviteter bør suppleres med en solid socialpolitisk struktur på EU-niveau, således at udbredelsen af nye systemer og tjenester inden for informationssamfundsteknologien kan imødekomme ældres og handicappedes behov i overensstemmelse med princippet "adgang for alle".*

Sigtet med evalueringspanelets **13 specifikke anbefalinger** er at bidrage til gennemførelsen af de generelle anbefalinger.

D. Kommissionens svar på anbefalingerne

a) Generelle bemærkninger

Det er klart, at FTU-arbejdet i EU-programmerne skal videreføres, hvor dette er hensigtsmæssigt. I denne sammenhæng skal det fremhæves, at emnerne for *brobygningsfasens forskellige aktionslinjer alle er blevet fulgt op*, først i det 4. rammeprogram (1994-1998): telematikapplikationsprogrammet, delprogrammet om handicappede og ældre, og aktuelt i det 5. rammeprogram (1998-2002), i de nedennævnte to særprogrammer.

I telematikapplikationsprogrammet under det 4. rammeprogram blev der til delprogrammet om handicappede og ældre afsat 50 millioner ECU til 53 FTU-projekter og horisontale aktioner. I dette program blev der fokuseret stærkere på en "bruger-orienteret" tilgang til design af applikationssystemer for handicappede og ældre.

Panelets anbefalinger om fortsat FTU-støtte og kobling til de politikområder, der vedrører handicappede og ældre, er allerede tilgodeset i det igangværende arbejde i Det Europæiske Fællesskabs 5. rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstrationsaktiviteter (1998-2000), for så vidt som der med rammeprogrammet er tale om en integreret tilgang til FTU, baseret på to målsætninger, nemlig at styrke den europæiske industris konkurrenceevne og forbedre livskvaliteten for de europæiske borgere. Som et væsentligt aspekt ved det 5. rammeprogram skal støtten til europæisk forskning og udvikling hænge snævert sammen med de europæiske politiske målsætninger, hvilket i det foreliggende tilfælde vil sige målsætningerne på områderne beskæftigelse og sociale anliggender, bekæmpelse af forskelsbehandling, uddannelse, forbrugerpolitik, folkesundhed, transport mv.

I det 5. rammeprogram behandles spørgsmål vedrørende handicappede og ældre navnlig i de to særprogrammer: *Et brugervenligt informationssamfund (Nøgleaktion 1 "Systemer og tjenester for borgerne")* og *Livskvalitet og forvaltning af bioressourcerne (Nøgleaktion 6 "Befolkningens stigende gennemsnitsalder og handicapspørgsmål"* og *nøgleaktion 11 "Generisk forskning med relation til handicappede")*. Støtten til disse områder beløber sig til i alt ca. 245 millioner euro. Gennem samordningen af arbejdsprogrammerne for disse to særprogrammer sikres det, at de forskellige forskningsprojekter ikke overlapper hinanden, og at forslag, der vedrører en af nøgleaktionerne, kan dirigeres det rette sted hen.

Panelets anbefalinger er også i tråd med Kommissionens nye initiativ "*eEurope – et informationssamfund for alle*", vedtaget den 8. december 1999 (KOM (1999) 687). En af foranstaltningerne i dette initiativ angår de handicappede direkte, idet den skal sikre "*edeltagelse for handicappede*", ved at deres særlige behov tilgodeses fuldt ud. Det forventes, at dette initiativ, med støtte fra medlemsstaterne, vil føre til et større gennembrud for nye informationsteknologisystemer og -tjenester til gavn for ældre og handicappede efter parolen "*adgang for alle*".

Hvad de handicappedes integrering i samfundslivet angår, søger Kommissionen til stadighed at styrke de europæiske socialpolitiske rammer, i snævert samarbejde med medlemsstaterne, arbejdsmarkedets parter, NGO'erne og andre aktører på området. En nylig meddelelse fra Kommissionen "*På vej mod et Europa uden barrierer for handicappede*" (KOM(2000)284) af 12. maj 2000 fokuserer specifikt på, at der skal skabes større overensstemmelse og komplementaritet mellem EU's politikker og programmer, og opstiller en række EU-initiativer, som vil kunne give handicappede lettere adgang til teknologiske hjælpemidler.

b) Specifikke anbefalinger

Evalueringspanelets **13 specifikke anbefalinger** er fokuseret på foranstaltninger, som kan bekræfte og befæste de fem principper i TIDE-brobygningsfasen:

- Det brugerorienterede princip (aktion 1, 2)
- Det markedsorienterede princip (aktion 3, 4)
- Princippet om innovation og teknologitilpasning (aktion 5, 6)
- Princippet om tværfagligt koncept (aktion 7)
- Princippet om teknologisk verificering og (aktion 8)
- Langsigtede og andre spørgsmål (aktion 9, 10, 11, 12, 13).

Mange af de spørgsmål, der rejses i anbefalingerne, er allerede tilgodeset i det 5. rammeprogram. Nedenfor følger Kommissionens bemærkninger til hver af de foreslåede aktioner:

Det brugerorienterede princip: Aktion 1 anbefaler *passende inddragelse af brugerne i FTU-projekter* og fremhæver, at dette burde være et vigtigt kriterium ved bedømmelse og udvælgelse af forslag.

Svar: Bedømmelsesprocedurerne for programmet om informationsteknologisamfundet (IST-programmet) henviser udtrykkeligt til "*Partnerskabets kvalitet, inddragelse af brugerne [vores understregning] og andre aktører*" i projekterne. Disse aspekter vurderes navnlig ved bedømmelsen af *Forslag del B, kriterium 5: Forvaltning og ressourcer*. I den tredje indkaldelse af forslag under IST-programmet i 2000 understreges det endvidere, at inddragelse af brugerne og hensyntagen til deres behov er et af evalueringskriterierne, som er nærmere beskrevet i *IST-Vejledning for forslagsstillere del 2A og IST-Evalueringshåndbogen*.

Det brugerorienterede princip: Aktion 2 anbefaler, at der tages hensyn til etiske aspekter ved bedømmelse og udvælgelse af forslag, og at det lige fra starten af et projekt skal kontrolleres, om de etiske retningslinjer følges.

Svar: I evalueringsprocedurerne for forslag under IST-programmet hedder det udtrykkeligt, at de etiske aspekter skal vurderes i alle tilfælde, hvor disse er relevante for det foreslåede arbejde. Projektovervågningsprocedurerne giver mulighed for, at de etiske aspekter overvåges på grundlag af peer review-processen. Om nødvendigt kan det kræves, at projektkoordinatoren forelægger resultater, der viser, hvordan de etiske aspekter tilgodeses, og hvilke erfaringer der er indhentet i denne henseende. De etiske aspekter fremhæves udtrykkeligt som et af evalueringskriterierne, som er nærmere beskrevet i *IST-Vejledning for forslagsstillere del 2A og IST-Evalueringshåndbogen*.

Det markedsorienterede princip: Aktion 3 anbefaler en ny finansieringsordning, som kan fremme udbredelsen af produkter og tjenester, der udspringer af FTU-projekter, så handicappede og ældre kan drage større fordel heraf.

Svar: Kommissionen er enig i, at resultaterne af FTU-projekterne bør udbredes gennem Innovationsprogrammets formidlingsaktiviteter og gennem aktiviteter, der tilskynder investorer til at deltage, f.eks. IST-Investeringsforummet. I fremtiden bør dette princip befæstes yderligere, så det sikres, at værdifulde projekresultater udnyttes hensigtsmæssigt, og at de endelige brugere får gavn af forskningsarbejdet.

Det markedsorienterede princip: Aktion 4 anbefaler, at der gennemføres en EU-finansieret undersøgelse af mulighederne for markedsføring af produkterne af FTU-projekter til gavn for ældre og handicappede.

Svar: I TIDE-pilotfasen (1992-1994) indgik *HEART*-projektet: *Horisontale europæiske aktiviteter inden for rehabiliteringsteknologi*, som undersøgte markedet for rehabiliteringsteknologiske produkter og -tjenester og dermed beslægtede emner. De oplysninger, der blev indhentet med *HEART*-projektet, skabte således et grundlag for indsigt i markedsvilkårene. Som led i IST-programmet udsendes der indkaldelser af forslag om ledsageforanstaltninger i form af analyser af de nuværende og forudsigelige markedsføringsmuligheder på dette område, med særlig vægt på de ældre medborgere. Som led i en sådan analyse bør det undersøges, om en række nøgleprojekter fra det 4. og 5. rammeprogram ville kunne bidrage til en sådan markedsanalyse.

Princippet om innovation og teknologitilpasning: Aktion 5 anbefaler, at arbejdsplanerne for fremtidige programmer på dette område omfatter state-of-the-art-teknologi på såvel nye som eksisterende områder (f.eks. robotteknologi).

Svar: I det 5. rammeprogram kan der ydes støtte til initiativer vedrørende avanceret rehabiliteringsteknologi og teknologiske hjælpemidler inden for rammerne af særprogrammerne *Informationssamfundsteknologier* og *Livskvalitet*. Kommissionen vil som led i sine formidlingsaktiviteter - gennem Internettet og programstøttetjenester - søge at sikre, at kendskab til alle relevante indkaldelser af projektforslag og tiltag når ud til de videst mulige forsker-, leverandør- og bruger kredse.

Princippet om innovation og teknologitilpasning: Aktion 6 anbefaler, at fremtidige programmer fremmer udviklingen og udnyttelsen af innovativ teknologi og anvendelsen af eksisterende teknologi, som kan munde ud i markedsorienterede løsninger til gavn for brugerne.

Svar: Det 5. rammeprogram indeholder bestemmelser om udvikling og anvendelse af innovativ teknologi og innovative applikationer, idet der lægges øget vægt på, at forskningen skal gå ud over teknikkens nuværende stade, og at konsortierne skal afgive tilsagn om at udnytte resultaterne af deres forskning. Disse mål er anført i aktionslinje IST2000-I.2.1 for personer med særlige behov, herunder handicappede og ældre, og er beskrevet nærmere i *IST-Vejledning for forslagsstillere del 2A* og *IST-Evalueringshåndbogen*.

Princippet om tværfagligt koncept: Aktion 7 anbefaler, at der oprettes uafhængige netværk af hovedaktører, som kan fungere som bindeled mellem FTU-konsortierne og de erhvervskredse, offentlige myndigheder og ikke-statslige organisationer, hvor produkterne og tjenesterne kan udnyttes hensigtsmæssigt.

Svar: Denne anbefaling vil blive forelagt IST-komiteén, så den kan inddrage den i sine overvejelser i forbindelse med den videre udvikling og gennemførelse af IST-særprogrammet.

Princippet om teknologisk verificering: Aktion 8 anbefaler, at projektresultaterne vinder udbredelse blandt den almindelige befolkning til gavn for det fremtidige arbejde på området.

Svar: Dette er allerede et krav i kontraktvilkårene for projekter, der gennemføres under IST-særprogrammet. Projektkoordinatorerne skal sørge for, at projektresultaterne videreformidles til de relevante målgrupper på passende vis. Herudover giver Kommissionen offentligheden adgang til forskningsresultaterne over Internettet ved hjælp af dynamiske links, så alle brugerne kan lokalisere og kontakte de personer og projekter, de har brug for.

Langsigtede og andre problemer: Aktion 9, 10, 11, 12, 13 anbefaler:

- Fremtidige FTU-programmer på dette område bør ledsages af målrettede, langsigtede horisontale aktioner med fokus på "ikke-tekniske" spørgsmål. Disse aktioner bør omfatte lovgivning, normer og standarder, certificering, retningslinjer og samfundsmæssige og demografiske forhold. De bør også indbefatte samfundsmæssige og psykologiske faktorer, som er relevante for brugergrupperne.

- I de fremtidige programmer bør der lægges vægt på kommunikation og netsamarbejde for at øge de relevante - nationale og europæiske - aktørers viden om og interesse for rehabiliteringsteknologien.

- Projektdeltagerne skal tilskyndes kraftigt til at videreudvikle projektresultaterne gennem andre EU-aktiviteter såsom uddannelsesprogrammer, støtteprogrammer til små og mellemstore virksomheder osv.

- Vurderingen af konsortiernes forvaltningskapacitet bør indgå som en integrerende del af projektudvælgelses- og forhandlingsproceduren.

- Der bør fastsættes indikatorer og skabes mekanismer til at overvåge forvaltningen og gennemførelsen af projekter (både under og efter kontraktperioden) i forhold til målene for FTU-programmerne.

Svar: Kommissionen kan tilslutte sig disse anbefalinger og har sørget for, at de tilgodeses i det 5. rammeprogramms forvaltningsstruktur og procedurer. Mere langsigtede spørgsmål vil også blive tilgodeset i forbindelse med planlægningen af det 6. rammeprogram.

E. fsluttende bemærkninger

TIDE-brobygningsfasen har stort set haft de ønskede virkninger, når bortses fra den del, der har været rettet mod de ældre, som derfor fortsat bør være i centrum i de kommende programmer. Det kan konkluderes, at TIDE-brobygningsfasen har bidraget positivt til indfrielsen af de opstillede målsætninger. Evalueringsresultaterne er mundet ud i anbefalingerne i evalueringsrapporten, der kan tjene som pejlemærker for de kommende programmer.

BILAG

**Evaluering af anden fase (brobygningsfasen) af
TIDE**

(Teknologiinitiativet for handicappede og ældre)

1993-1994

RAPPORT

Evalueringspanel

Formand Jan-Ingvar Lindström

Referent John Stallard

Dominic Bouwhuis

Fritz Breimesser

Massimo Campo

Roland Pouillie

Catherine Varriot

Marts 2000

Generaldirektoratet for Informationssamfundet
Applikationer for handicappede og ældre

Published by
EUROPEAN COMMISSION
Information Society Directorate General

LEGAL NOTICE

Neither the European Commission nor any person acting
on behalf of the Commission is responsible for the use which might be made of the following
information

Also available on the Internet at http://www.cordis.lu/ist/ka1/special_needs/library.htm

Copyright: European Commission
Printed in Belgium

Indhold

Forord	12
Indledning	13
Evaluering af initiativets outputs og resultater	13
Generelle virkninger af TIDE-initiativets brobygningsfase	14
Anbefalinger	14
Bilag 1. Medlemmerne af evalueringspanelet for TIDE-initiativets brobygningsfase	17
Bilag 2. Referenceramme og metodologi for evalueringen af TIDE-initiativets brobygningsfase	18

FORORD

Teknologiinitiativet for handicappede og ældre (TIDE) er et fællesskabsinitiativ til fremme og udnyttelse af teknologi med det hovedformål at "fremme etableringen af et indre marked for rehabiliteringsteknologi i Europa for at lette handicappedes og ældres integrering i samfunds- og erhvervslivet".

Den del af initiativet, der betegnes som "brobygningsfasen", dækker perioden 1993-1994. Den var tænkt som bindeled mellem TIDE's pilotaktion, som blev påbegyndt i 1991, og forsknings- og udviklingsaktiviteterne, som skulle gennemføres som led i telematikapplikationsprogrammet, der blev iværksat i 1994.

Denne rapport indeholder en evaluering af TIDE-initiativets brobygningsfase, udført af et panel af uafhængige eksperter. Den er baseret på en vurdering af aktiviteterne outputs, resultater og virkninger, således som det er fastsat i Rådets beslutning af 21. september 1993, som udgør retsgrundlaget for initiativet. Panelet har også udarbejdet et detaljeret baggrundsdokument (foreligger kun på engelsk), som kan konsulteres og downloades fra Internettet på følgende adresse:

http://www.cordis.lu/ist/ka1/special_needs/library.htm.

De uafhængige eksperter, bistået af Kommissionens tjenestegrene, har undersøgt, analyseret og evalueret det arbejde, der er udført, samt initiativets virkninger på bl.a. sektoren for rehabiliteringsteknologi, enhedsmarkedet og situationen for handicappede og ældre i Europa.

Evalueringen fandt sted i efteråret 1999, dvs. efter afslutningen af det sidste projekt i TIDE-initiativets brobygningsfase. Resultaterne af evalueringen kunne derfor ikke få indvirkning på det efterfølgende arbejde i telematikapplikationsprogrammet. Den mere langsigtede vurdering af denne fase af TIDE-initiativet rummer dog elementer, som kan tages i betragtning ved udviklingen af programmet for informationssamfundsteknologier. Evalueringen af denne fase har også givet panelet mulighed for at foretage en vurdering af de mere langsigtede resultater af TIDE-initiativets brobygningsfase

Evalueringspanelet vil gerne takke alle de tjenestemænd i Kommissionen, som har været involveret i arbejdet, ikke blot i brobygningsfasen, men også under evalueringen, for deres kompetence og hjælpsomhed, som har været en stor støtte for os. Det ville ikke have været muligt for panelet at opfylde sin forpligtelse uden bistand fra Kommissionens tjenestegrene.

Evalueringspanelet for TIDE-initiativets brobygningsfase

Bruxelles, januar 2000

INDLEDNING

Denne rapport indeholder en redegørelse for evalueringen af TIDE-initiativets brobygningsfase 1993-1994, som skal forelægges for Europa-Parlamentet og Rådet. Evalueringen er gennemført i overensstemmelse med artikel 4 i Rådets beslutning 93/512/EØF, hvori det er fastsat, at Kommissionen ved initiativets afslutning lader en gruppe uafhængige eksperter foretage en evaluering af resultaterne. Evalueringen omfatter en undersøgelse af initiativets *outputs, resultater og virkninger*.

EVALUERING AF INITIATIVETS OUTPUTS OG RESULTATER

TIDE-initiativets brobygningsfase omfatter 55 projekter til fremme og udnyttelse af teknologi inden for seks områder³:

1. Adgang til teknologi og dertil knyttede tjenester
2. Livet i hjemmet og pleje ved hjælp af telesystemer
3. Mobilitet og transport
4. Kontrol og betjening
5. Revalidering og styrkelse af funktionerne
6. Bruger- og markedsorienterede spørgsmål.

Resultaterne fra hvert af projekterne (rapporter, prototypesystemer, teknisk demonstrationsopstilling, produkter og tjenester, informationsmateriale og formidlingsaktiviteter) er blevet registreret og analyseret. Desuden omfatter evalueringen supplerende oplysninger om horisontale aktiviteter (netsamarbejde, standardiseringsaktiviteter og workshops) og udbredelsen af resultaterne.

Der er især blevet fokuseret på de fem principper, som projektarbejdet skulle opfylde:

- det brugerorienterede princip
- det markedsorienterede princip
- princippet om innovation og teknologitilpasning
- princippet om tværfagligt koncept
- princippet om teknologisk verificering.

Da evalueringspanelet undersøgte resultaterne, konstaterede det, at der var store variationer i projekternes outputs, ligesom der var forskel på, i hvilket omfang projekterne stemte overens med de fem principper. Der var også forskel på de resultater, der var opnået på de seks områder med hensyn til udnyttelsen af teknologien og dens anvendelse på markedet.

³ Projekterne er beskrevet i publikationen "TIDE Bridge Phase - Synopses" (december 1994), som kan rekvireres hos Generaldirektoratet for Informationssamfundet, *Applikationer for handicappede og ældre*, Fax +32 2 296 4260.

Mange af konsortierne har taget deres ansvar for udbredelsen af resultaterne alvorligt, idet de har fortsat med at kommunikere med pressen og medierne efter afslutningen af projekterne. Det arbejde, der blev udført i forbindelse med initiativet, har også affødt en stor produktion af tekniske og videnskabelige publikationer, udgivet af fagfolk.

GENERELLE VIRKNINGER AF TIDE-INITIATIVETS BROBYGNINGSFASE

TIDE-initiativets brobygningsfase, som er en videreførelse af TIDE-initiativets pilotaktion, er et teknologiinitiativ, som ligesom sin forgænger har været en vellykket koordineret aktion, med deltagelse af mange forskellige organisationer, fagfolk og brugere fra hele Det Europæiske Fællesskab.

Panelet konkluderer, at TIDE-initiativets brobygningsfase, skønt det ikke var dens primære mål, i høj grad har fremmet det prænormative og prækonkurrencemæssige forsknings- og udviklingsarbejde med produkter og tjenester, som sigter mod at hjælpe handicappede og ældre i Europa.

Brobygningsfasens største virkning med hensyn til socioøkonomisk integrering er måske, at den har udvidet almindelige menneskers opfattelse af, hvad handicappede og ældre kan klare, når nye teknologier tages i brug.

Anvendelsen af hjælpemidler til forbedring af kommunikationen, orienteringsevnen og mobiliteten for personer med sensoriske, motoriske og/eller kognitive handicaps har vist, hvilke muligheder der ligger i de nye teknologier, som bl.a. har sat enkeltpersoner i stand til at deltage i samfundslivet. På nogle områder er der sket en markant forbedring af mulighederne for at leve en selvstændig tilværelse ved hjælp af de nye teknologier.

Ved at skabe forbindelse mellem den innovative forskning og brugerne har TIDE-initiativets brobygningsfase øget mulighederne for at etablere et enhedsmarked for rehabiliteringsteknologi i Europa og gjort det lettere for handicappede og ældre at blive integreret i samfundet. De horisontale aktiviteter har også bidraget til forståelsen for og udviklingen af markedets underliggende infrastruktur.

ANBEFALINGER

På grundlag af evalueringen af TIDE-initiativets brobygningsfase - og i erkendelse af den stadigt voksende betydning af dette arbejdsområde både for brugerne og for rehabiliteringsteknologien i Europa - anbefaler evalueringspanelet følgende:

Den Europæiske Union bør fortsat støtte en bred vifte af integrerede foranstaltninger til fordel for *ældre og handicappede* for at fremme udviklingen og udbredelsen af rehabiliteringsteknologiprodukter og -tjenester til forskellige typer brugere.

Som en integrerende del af dette bør der iværksættes ambitiøse og ressourcestærke FTU-aktiviteter til gavn for ældre og handicappede både inden for informationssamfundsteknologien og på andre forskningsområder.

Disse FTU-aktiviteter bør suppleres med en solid socialpolitisk struktur på EU-niveau, således at udbredelsen af nye systemer og tjenester inden for informationssamfundsteknologien kan imødekomme ældres og handicappedes behov i overensstemmelse med princippet "adgang for alle".

Dette helhedskoncept forudsætter, at fællesskabsprogrammer og budgetposter i højere grad stemmer overens og supplerer hinanden. Dette gælder ikke blot for forskningsprogrammer, men også for programmer vedrørende udvikling af politikker og gennemførelsen heraf. Evalueringspanelet er overbevist om, at der er en oplagt mulighed for at sammenkoble de forskellige aktioner og dermed sikre, at egnede teknologier gøres tilgængelige, således at de kan imødekomme handicappedes og ældres behov.

Evalueringspanelet anbefaler specielt følgende aktioner, som er opdelt efter de fem ovennævnte principper for TIDE-initiativets brobygningsfase:

Det brugerorienterede princip

- 1. Inddragelse af brugerne bør være et vigtigt kriterium ved evalueringen og udvælgelsen af forslag.** Brugere består af en bred vifte af personer og organer med forskellige behov og ansvarsområder. Brugere bør inddrages i FTU-projekter på de niveauer og områder, der svarer til det enkelte projekts behov.
- 2. Projekterne skal så vidt muligt gennemføres i overensstemmelse med etiske retningslinjer. Disse retningslinjer bør være en integrerende del af projektet fra arbejdets begyndelse.** De skal tages i betragtning ved evalueringen og udvælgelsen af forslag. Der skal også føres nøje tilsyn med projekterne for at sikre, at de opfylder disse normer.

Det markedsorienterede princip

- 3. Der skal oprettes en finansieringsmekanisme med henblik på udbredelsen af de produkter og tjenester, der er et resultat af FTU-projekterne.** Der er behov for nye strukturer og mekanismer til at identificere og udvælge prototypeprodukter og -tjenester af høj værdi og levere dem hurtigere til deres målmarkeder. Målet bør være at forbedre resultaterne til gavn for handicappede og ældre brugere.
- 4. Der bør gennemføres en EU-finansieret undersøgelse af markedets muligheder for at anvende resultaterne af FTU-projekterne til gavn for ældre og handicappede.** Formålet med undersøgelsen er at kortlægge de mellemstore og store virksomheders rolle samt rehabiliteringsteknologi- og forbrugermarkederne (både for ældre og for handicappede) ved at identificere aktører, instrumenter og mekanismer, som kan fremme udviklingen af rehabiliteringsteknologimarkedet eller -markederne.

Princippet om innovation og teknologitilpasning

- 5. Arbejdsplanerne for et hvilket som helst fremtidigt program på dette område bør indbefatte den allernyeste teknologi både på nye og på eksisterende områder (f.eks. robotter).** Under udarbejdelsen af de fremtidige arbejdsplaner bør der tages hensyn til områder, som til dato har været forfordelt, når det drejer sig om udnyttelsen af nye teknologier (f.eks. kognitive handicaps eller indlæringsvanskeligheder).
- 6. Fremtidige programmer bør støtte udviklingen og udnyttelsen af innovative teknologier og anvendelsen af tilgængelige teknologier, som kan føre til markedsorienterede løsninger til gavn for brugerne.**

Princippet om tværfagligt koncept

7. Der bør oprettes uafhængige netværk af hovedaktører, som kan fungere som bindeled mellem FTU-konsortierne og de erhvervskredse, offentlige myndigheder og ikke-statslige organisationer, inden for hvilke produkterne og tjenesterne kan udnyttes hensigtsmæssigt. Gruppen bør omfatte højtstående eksperter, som udnævnes af medlemsstaterne.

Princippet om teknologisk verificering

8. Projektresultaterne bør vinde udbredelse blandt den almindelige befolkning til gavn for det fremtidige arbejde på dette område. Det drejer sig om resultaterne af samtlige projekter, også de projekter, som ikke opfylder målene fuldt ud.

Langsigtede og andre problemer

9. Fremtidige FTU-programmer på dette område bør ledsages af målrettede, langsigtede horisontale aktioner med fokus på "ikke-tekniske" spørgsmål. Disse aktioner bør omfatte lovgivning, normer og standarder, certificering, retningslinjer og samfundsmæssige og demografiske forhold. De bør også indbefatte samfundsmæssige og psykologiske faktorer, som er relevante for brugergrupperne.

10. I de fremtidige programmer bør der lægges vægt på kommunikation og netsamarbejde for at øge de relevante - nationale og europæiske - aktørers viden om og interesse for rehabiliteringsteknologien.

11. Projektdeltagerne skal tilskyndes kraftigt til at udvikle projektresultaterne gennem andre EU-aktiviteter såsom uddannelsesprogrammer, støtteprogrammer til små og mellemstore virksomheder osv.

12. Vurderingen af konsortiernes forvaltningskapacitet bør indgå som en integrerende del af projektudvælgelses- og forhandlingsproceduren.

13. Der bør fastsættes indikatorer og oprettes mekanismer til at overvåge forvaltningen og gennemførelsen af projekter (både under og efter kontraktperioden) i forhold til målene for FTU-programmerne.

**BILAG 1. MEDLEMMERNE AF EVALUERINGSPANELET FOR TIDE-INITIATIVETS
BROBYGNINGSFASE**

Formand:

Dr. Jan-Ingvar Lindström

Everycom

Träkvista bygata 40

S-178 37 Ekerö, **Sverige**

Referent:

Mr. John Stallard

ORLAU

The Robert Jones and Agnes Hunt Hospital

Oswestry SY10 7AG, Shropshire, **Det Forenede Kongerige**

Andre medlemmer af panelet:

Professor Dominic Bouwhuis

Eindhoven University of Technology

PO Box 513

NL-5600 Eindhoven, **Nederlandene**

Dipl.-Ing. Fritz Breimesser

Siemens AG

Corporate Research and Development

Paul-Gossen-Strasse, 100

D-91050 Erlangen, **Tyskland**

Dr. Massimo Campo

FORCE: Worldwide Support for Print Handicapped

Piazza S. Bartolomeo dell'Olivella 85/C

I-16125 Genova, **Italien**

Mr. Roland Pouillie

Landsbond der Christelijke Mutualiteiten

SOLIVAL Vlaanderen VZW

Haachtsesteenweg, 579

Postbus 40

B-1031 Bruxelles, **Belgien**

Mrs. Catherine Varriot

France Telecom

BGP/DMGP/MO/TH

23, place de Catalogne

75698 PARIS Cedex 14, **Frankrig**

BILAG 2. REFERENCERAMME OG METODOLOGI FOR EVALUERINGEN AF TIDE-INITIATIVETS BROBYGNINGSFASE

• RETSGRUNDLAG

Artikel 4 i Rådets beslutning nr. 93/512/EØF af 21. september 1993 om et fællesskabsinitiativ vedrørende teknologi for handicappede og ældre (TIDE) (1993-1994)

• EVALUERINGENS OMFANG OG MÅL

Evalueringen skal omfatte alle de aktiviteter, der er udført i TIDE-initiativets brobygningsfase, lige fra igangsætningen af initiativet i 1993 til afslutningen af de sidste projekter i 1998. Den skal kortlægge programmets og de vigtigste resultaters effektivitet, anvendelighed og relevans, navnlig i lyset af det fastsatte mål, som er "...at fremme etableringen af et indre marked for rehabiliteringsteknologi i Europa for at lette handicappedes og ældres integrering i samfunds- og erhvervslivet" (Rådets beslutning, EFT L 240 af 25.9.1993, s.45, og bilag I).

Følgende aspekter vil blive taget i betragtning:

1. gennemførelsen af TIDE-initiativets brobygningsfase: organisatoriske aspekter;
2. vigtigste aktiviteter under programmet, FTU-projekter, støtteaktioner, konferencer, workshops, andre horisontale aktiviteter og arbejdet i det tekniske udvalg;
3. resultaterne af initiativet, herunder udnyttelse, udbredelse og påviselig virkning (nogle af virkningerne kan dog først forventes at blive synlige i løbet af de kommende år).

• TILRETTELÆGGELSE AF EVALUERINGEN

Evalueringen skal gennemføres af et uafhængigt evalueringspanel bestående af syv højtstående eksperter (industrifolk, akademikere og brugere), som hver skal påregne at anvende 12 dage. Panelet skal bistås af et evalueringssekretariat, som oprettes af Generaldirektoratet for Informationsfundet, kontor B2, og består af tre EU-sagkyndige og sekretariatspersonale. Panelet påbegynder sit arbejde i oktober 1999. Fire af evalueringspanelets møder, i alt seks dage, vil blive afholdt i Bruxelles. Den endelige rapport vil blive afsluttet inden udgangen af 1999.

• METODOLOGI

1. Første panelmøde: fastsættelse af mål og kriterier for evalueringen; fastlæggelse af informationskilder, udarbejdelse af evalueringsplan, udkast til spørgeskema vedrørende projekterne og udarbejdelse af skitse til den endelige rapport.
2. Dokumentundersøgelse af projektdossierer og de ydelser, der skal leveres, statistisk analyse og spørgeskemaundersøgelse af alle 55 projekter. Ikke-projektbaserede aktiviteter og resultater, f.eks. konferencer, workshops, udbredelse af resultaterne og andre horisontale aktiviteter. Udarbejdelse af undersøgelsesmateriale. Evalueringssekretariatet skal forberede og analysere materiale med henblik på evalueringspanelets undersøgelse og evaluering.

3. Andet panelmøde: præsentation og drøftelse af den første analyse baseret på objektive input- og output-indikatorer, som er udledt af evalueringskriterierne; registrering af analysen: foreløbige resultater; specifik vurdering af initiativets temaer; samlet vurdering af resultaterne baseret på de af evalueringspanelet fastsatte kriterier; fastlæggelse af strukturen og indholdet af den endelige rapport.
4. Tredje og fjerde møde: drøftelse og færdiggørelse af udkastet til den endelige rapport.
5. Udarbejdelse af den endelige rapport og forelæggelse for Rådet, Europa-Parlamentet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg.